

Rutkowski, Leon

Pomiary czaszek z cmentarzyska rządowego w Korzybiu Małym, pow. Płoński

Światowit 7, 32-38

1906

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Pomiary czaszek z ementarzyska rzedowego w Korzybiu Małym, pow. Płoński.

Pochodzenie.	z grobu I	z grobu III	z grobu VIII	z grobu IX	z grobu XV	z grobu IV
Szerociec — szerociec (euryon — euryon)	14,4	14,2	14,0	13,5	12,8	14,9 (?) $\frac{1}{2}$ 7,45
Gładzyska tyłogłowie (glabell. extr. occiput)	18,8 ^{do} 19,0 ^{tyłogł.}	19,0	19,6	19,0	18,4	19,6 (?) $\frac{1}{2}$ 9,8
Prożek-śródwieńcze (basion-bregma)	12,6	13,9	12,4 (?)	13,4	13,8	—
Prożek — ciemię (basion — vertex) . .	12,8	14,1	42,6 (?)	13,2	14,0	—
Zaotworek — śródwieńcze (opisthion-bregma)	—	15,3	15,2 (?)	14,9	14,7	—
Prożek — zaotworek (bastion — opisthion)	—	4,1	—	3,6	3,9	—
Szerokość największa otworu potylicowego wielkiego	—	3,3	—	3,0	3,3	—
Prożek — nadnosie (basion — nasion) .	10,1	10,7	—	10,7	10,1	—
Prożek — przeddziaśle (basion — prosthion)	—	—	—	10,4	—	—
Prożek — nosokolec (basion — akantion)	—	—	—	10,5	—	—
Czołoskronie — czołoskronie (fronto-temporale — fronto-temporale)	10,1	10,0	9,9	10,2	9,8	—
Nadskronie — nadskronie (stephanion)	12,1	12,1	11,5	11,8	11,3	—
Sutkowiec — sutkowiec (mastoidale — mastoidale)	9,6	10,9	9,6	11,0	9,8 (?) $\frac{1}{2}$ 4,9	—

Uszec-uszec (auriculare - auriculare)	11,4	12,9	12,2	12,9	11,4 (?)	—
Gwiazdka — gwiazdka (asterion — asterion)	12,0	12,0	11,6	11,7	12,0 (?)	—
Apertion — apertion (nosiec — nosiec)	—	—	—	2,4	$\frac{1}{3}$ 6,0	—
Nadnosie — nosokolec (nasion — akanthion)	—	—	—	5,4	—	—
Nadnosie — przeddźiąsło (nasion — prosthion)	—	—	—	7,1	—	—
Rhinion — hormion (śródnosie — tyłotwarze)	—	—	—	8,2	—	—
Akanthion — hormion (nosokolec — tyłotwarze)	—	—	—	7,54	—	—
Nadnosie — śródwiencze	10,5	11,5	11,3	11,0	11,0	—
Śródwiencze — węgiel	12,1	12,1	12,0	11,8	11,5	—
Węgiel — zaotworek	—	10,2	8,7 (?)	9,2	9,4	—
Zygion - zygon (jarmniec - jarmniec)	—	13,7	—	13,7	—	—
Zygomaxillare - zygomaxillare (szczęk - kojarmniec — szczęk - kojarmniec)	—	—	—	9,75	—	—
Malare — malare (lice — lice)	—	—	—	11,9	—	—
Żuchwokat — żuchwokat (gonion — gonion)	—	—	—	9,8 (?)	—	—
Gnathion — symphysion (bródek — spojeniec)	—	—	—	3,55	—	—
Ektoorbitale - ektoorbitale (zewnątrz- oczodole — ditto)	10,1	10,2	10,2	10,8	—	—
Wysokość oczodołu prawego	—	3,7	—	3,0	—	—
„ „ lewego	—	3,5	—	3,0	—	—
Szerokość oczodołu prawego	—	4,7	—	4,2	—	—

	Z grobu I	z grobu III	z grobu VIII	z grobu IX	z grobu XV	z grobu IV
Szerokość oczodołu lewego	—	4,8	—	4,3	—	—
Dakryon-dakryon (łzawka-łzawka)	2,3	2,2	—	2,4	—	—
Staphylion — prosthion (podniebienie—przedziąsło)	—	—	—	5,4	—	—
Alverion — alverion (zębodołec—zębodołec)	—	—	—	4,3	—	—
L U K I.						
Uszec—śródwieńcze—uszec (auriculare-bregma-auriculare)	30,2	32,1	31,6	30,7	29,5 (?) $\frac{1}{2}$ 14,85	—
Metopion — inion (międyzguzie—tyłogłowie)	30,1	28,5	27,6	27,7	27,0	—
Obwód poziomy czaszki przez śródwieńcze i tyłogłowie	53,2	53,6	53,3	52,7 ^{przy łuk. brwiów.}	51,5	—
Nasion — bregma (nadmęcie — śródwieńcze)	12,4	13,3	13,5	12,2	12,5	—
Bregma — lambda (śródwieńcze — węgiel).	13,4	13,0	13,2	13,2	12,8	—
Lambda — opisthion (węgiel — zaotworek)	—	11,7	10,3 (?)	11,6	11,2	—
Cały łuk podłużny nas.—opisthion	—	38,0	37,0 (?)	37,0	36,5	—
CECHY MORFOLOGICZNE.						
Konsystencya kości	mocna	b. krucha	mocna	b. krucha	b. krucha	b. krucha
Budowa kości	śred. gruba	ciénka	śred. ciénka	b. ciénka	b. ciénka	b. ciénka
Symetrya kształtu czaszki	symetryczna	symetryczna	symetryczna	symetryczna	symetryczna	(zgnieciona)
Wielkość zębów	średnia	—	średnia	mała	—	—
Starcie zębów	słabe	—	b. znaczne w górnej szczękę od przodu i dołu ku górze i tyłowi	—	—	—

Zrastanie się szwu nosowego środkowego	niezrosnięty	niezrosnięty	—	niezrosnięty zrosnięty	—
Zrastanie się szwu czołowego	zrosnięty	zrosnięty	zrosnięty	zrosnięty	zrosnięty
Zrastanie się szwu koronowego	niezrosnięty	niezrosnięty	częściowo zrosnięty po lewej stronie od dołu	zrosnięty w okolicy vertex	niezrosnięty
Zrastanie się szwu strzałowego	niezrosnięty	zrosnięty	zrosn. częściowo około bregma	część. zrosn.	niezrosnięty
Zrastanie się szwu węłowego	niezrosnięty	niezrosnięty	niezrosnięty	prawie cały zrosnięty	niezrosnięty
Zrastanie się szwu skroniowego prawego	niezrosnięty	niezrosnięty	niezrosnięty	niezrosnięty	niezrosnięty
Zrastanie się szwu skroniowego lewego	niezrosnięty	niezrosnięty	niezrosnięty	niezrosnięty	niezrosnięty
Kierunek zrastania się szwów czaszki	od przodu	od góry i od przodu	od góry i z boków	od przodu i z góry i od dołu z boków	od przodu
Zawilóść szwu koronowego	ślaba	ślaba	ślaba	po bokach średnia	siln. złożona
Zawil. szwu strzałowego	średnia	ślaba	ślaba	średnia	siln. złożona
Zawilóść szwu węłowego	silnie złożona	średnia	średnia	silnie złożona	średnia
Zawilóść szwu skroniowego prawego	ślaba	prosta (niezł.)	prosta (niezł.)	b. prosta	średnia
Zawilóść szwu skroniowego lewego	ślaba	prosta	ślaba	bardzo słaba (szew prosty)	średnia
Kostki wyosobnione	7 kostek w szwie węglowym	niema	niema	1 po prawej stronie w szwie węglowym	1 w szwie węglowym praw.
Kości nosowe i wklęslenie nadnosia	kości nosowe zadarte do góry, nadn. wklęsnięte	kości nos. zadarte młynie, wklęsł. nadn. średnie	wklęsnięcie nadnosia bardzo znaczne	kości nosowe silnie zadarte, wklęsł. nadn. b. silne	wklęslenie nadnosia bardzo silne

Wydatn. łuków licowych .	Z grobu I	z grobu III	z grobu VIII	z grobu IX	z grobu XV	z grobu IV
Gładyszka	— niewielkie. między wyd. lu- kami met. siln. wydatne	słaba średnio wy- datna	— średnio wy- datna	średnia siln. wyd. me- topion też siln. wydatne	— słabo wydatna metopion siln. wydatne	— słabo wydat- na
Wcięcia i otwory kości czołowej	głębokie wcięcia	małe wcięcia	niewielkie otwory	średn wcięcia	małe lecz głę- bokie wcięcia	—
Wydatność łuków brwiow.	{ siln. wydatn.	{ siln. wydatn.	{ średnio wy- datne	{ b. silnie wy- datne	{ siln. wydatn.	{ bardzo słaba
Wydatność kres skronio- wych kości czołowej .	{ średnia	{ średnia	{ znaczna	{ średnia	{ średnia	{ bardzo słaba
Wydatność guzów czołow.	{ silna	{ silna	{ średnia	{ bardzo mała	{ bardzo mała	{ mała
Pochylenie czoła	{ słabe	{ miernie	{ dosyć znaczne	{ bardzo silne	{ silne	{ mierne
Wydatność kres półkoli- stych kości potylicowej }	{ mierna	{ silna	{ mierna	{ silna	{ mierna	{ słaba
Wydatność wygórowania potylicowego	{ silna	{ silna	{ mierna	{ silna	{ mierna	{ mierna
Wydatność grzebienia po- tylicowego	{ mierna	{ silna	{ mierna	{ mierna	{ bardzo słaba	{ bardzo słaba
Wydatność wyrostka sut- kowego	{ bardzo silna	{ mierna	{ mierna	{ mierna	{ silna	{ mała
Otwory ciemieniowe . . .	{ nierozwinięte	{ nierozwinięte	{ nierozwinięte	{ nierozwinięte	{ średn.-dobrze rozwinięte	{ —
Wydatność bródki	{ —	{ —	{ —	{ mierna	{ —	{ —
Kształt kołca bródkowego wewnętrzznego	{ —	{ —	{ —	{ nierozdwo- jony okrągły	{ —	{ —
Wydatność kołca bródko- wego wewnętrznego . . .	{ —	{ —	{ —	{ siln. wydatny	{ —	{ —

Guzek podniebieniowy . . .	—	szerszy ku tył. średn. wyd.	—	—	—
Zabarwienie kości . . .	żółtawe	ciemnożółte	jasnożółte	jasnożółte	jasnożółte
W S K A Ż N I K I .					
Szerokość $\times$ 100		71,43	71,05	69,56	76,02 (?)
długość					
Basion — vertex $\times$ 100	75,79 ^{wzgl. dnie}				
długość czaszki	76,69				
Basion — vertex $\times$ 100	67,37	64,29 (?)	69,47	76,09	—
szerokość czaszki					
Opisthion — bregma $\times$ 100	88,89	90,00 (?)	97,78	109,38	—
długość czaszki	—	77,55	78,42	79,89	—
Najszersza szerokość czoła $\times$ 100	53,16	50,51	53,68	53,26	—
długość czaszki					
Asterion — asterion $\times$ 100	63,16	59,18	61,58	65,22	—
długość czaszki					
Nasion — prosthion $\times$ 100	—	—	51,82	—	—
zygion — zygion					
Nasion — prosthion $\times$ 100	—	—	72,82	—	—
zygomaxillare — zygomaxillare					
Wysokość oczodołu $\times$ 100	78,72	—	71,43	—	—
prawy	72,92	—	69,77	—	—
szerokość oczodołu					
lewy					
Apertion — apertion $\times$ 100	—	—	44,44	—	—
nasion — akanthion					
Alverion — alverion $\times$ 100	—	—	79,63	—	—
prosthion — stophylon					
Szerok. otworu potylicowego $\times$ 100	80,49	83,33	84,61	—	—
basion — opisthion					
Basion — prosthion $\times$ 100	—	—	97,20	—	—
nasion — basion					

Oprócz tego wymiar długości otworu potylicowego z grobu VII wyniósł 3,8, a z grobu X—3,3 *cm*, wymiary zaś szerokości—3,3 i 2,9 *cm*, wskaźniki więc otworu potylicowego czaszek z tych dwóch grobów równają się 86,84 i 87,88.

Charakterystyczną cechą dla wszystkich naszych czaszek jest znaczne wklęśnięcie nadnosia i zadarcie do góry kości nosowych; wydatność łuków brwiowych, znaczne przechylenie czoła, słabe względnie zarysowanie kres (linij) skroniowych, zupełny prawie brak guzów czołowych—zbliża czaszki z grobu IX i XV, a szczególnie pierwszą, do czaszek *spy-neanderthal*. Podobieństwo jednak do tej rasy zmniejsza ta okoliczność, że we wspomnianych czaszkach silnie rozwinięte łuki brwiowe są tylko w jakiejś połowie wewnętrznej, a na zewnątrz ku początkowi kres skroniowych — wydatność łuków brwiowych znacznie już maleje.

Leon Rutkowski.

Płońsk.
